

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

Збірник матеріалів

**V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(6 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5
6 листопада 2025 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2025 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол №5 від 30.10.2025).

Рецензенти:

Листопад О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів V Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (6 листопада 2025 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2025. Вип. V. 272 с.

ISBN: 978-617-7768-55-4

Організаційний комітет:

Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);

Сторож В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);

Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);

Булгакова О. Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;

Тубичко Ю. О. – старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології.

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

льного віку.....	74
<i>Скороход О. О.</i> Спільна діяльність дорослих і дітей як чинник формування позитивних взаємин у сім'ї....	80
<i>Хлань А. С.</i> Методика роботи з картинками з дітьми раннього віку.....	86
<i>Бабчук М. І., Христова Н. С.</i> Формування вольової регуляції в умовах індивідуальної спортивної діяльності....	91
<i>Шкурка О. В.</i> Методика організації фізкультурно-оздоровчої роботи в сучасному ЗДО.....	97
<i>Krymova N. O., Azarkina O. V.</i> The role of isotherapy in the formation of the emotional-volume sphere of elderly preschoolers.....	108
<i>Cojocari L.</i> Fundamente organizațional-pedagogice ale formării competenței profesionale a cadrelor didactice în educația pentru sănătate.....	115
<i>Ohrimenco (Boțan) A.</i> Percepții parentale privind utilizarea tehnologiei în copilăria timpurie: perspective educaționale pentru o mediere digitală conștientă.....	127

Розділ III. Особливості інклюзивних підходів

<i>Ковиліна В. Г., Кожемякіна В. В.</i> Ігрові методи у психологічній корекції комунікативних труднощів дітей старшого дошкільного віку із ЗПР.....	147
<i>Коргун Л. М.</i> Дослідження інклюзивної компетентності майбутніх вихователів.....	153
<i>Літовченко О. В., Лисименко А. Б.</i> Особливості розвитку довільної уваги у дітей із порушеннями мовлення.....	160
<i>Літовченко О. В., Роговець А. С.</i> Використання методів казкотерапії для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку.....	168
<i>Парубська О. В.</i> Розвиток мовлення у дітей старшого дошкільного віку (на прикладі дітей з вадами слуху).....	176
<i>Krymova N. O., Zorochkina T. S.</i> The role of art-therapy in the formation of an inclusive educational environment in preschool institutions.....	183
<i>Tubychko Y. O.</i> Peculiarities of communicative speech	

ров'язбережувальна технологія у просторі сучасного дошкільного закладу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Педагогічні науки»*. Луцьк, 2017. № 2/35. С. 14–19.

6. Казкотерапія в роботі з дошкільниками / Упор. Шик Л., Гаркуша Г., Рудик О. 2019. URL : <https://vseosvita.ua/kazkoterapia-172894.html> (дата звернення 21.08.2025).

7. Коновалова Л. М., Ласточкіна О. В. Казкотерапія як засіб корекції мовлення дітей дошкільного віку. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації* (14 квітня 2017 року, м. Суми). 2017. С. 28-31.

8. Мацюк З., Фенко М. Казкотерапія в системі мовленнєвого розвитку дошкільників. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2016. №3(1). С. 91-101.

9. Полєвікова О. Б. Концептуальні підходи до мовної освіти й мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. *Наука і освіта*. Одеса, 2015. №6. С. 191-194.

10. Садова І. Казкотерапія – сучасний метод роботи з дітьми, які мають особливі потреби. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. № 11. С. 293-298.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (на прикладі дітей з вадами слуху)

Магістрантка О. В. Парубська

Розвиток мовлення у дітей дошкільного віку є одним із провідних напрямів формування особистості, що забезпечує успішну соціалізацію, пізнання навколишнього світу та взаємодію з однолітками й дорослими. Особливої уваги потребують діти з вадами слуху, оскільки саме слуховий аналізатор є основою для повноцінного засвоєння мовлення. У сучасних умовах інклюзивної та комбінованої освіти

зростає потреба у розробці та впровадженні ефективних логопедичних методик, що враховують індивідуальні особливості таких дітей.

В Україні спостерігається позитивна динаміка щодо інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір, зокрема в заклади дошкільної освіти комбінованого типу. Водночас, залишається недостатньо розробленою система цілеспрямованої логопедичної роботи з розвитку мовлення у дітей із вадами слуху, адаптованої до умов таких закладів. Тому дана тема є актуальною як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Багато провідних українських науковців, таких як Т. Дегтяренко, В. Засенко, А. Замша, А. Колупаєва, С. Кульбіда, здійснювали добірку теоретичних і прикладних досліджень, які створили дуже вагоме підґрунтя для того, щоб змінити підхід в існуючій системі надання корекційно-реабілітаційних послуг дітям з порушеннями розвитку, втому числі порушення слуху. [1, с. 37].

Діти дошкільного віку з порушеннями слуху є особливою категорією в системі спеціальної освіти, так як сенсорний дефіцит, зокрема порушення слуху, значною мірою впливає на формування пізнавальної, емоційно-вольової, мовленнєвої та соціальної сфер розвитку дитини. Часткове зниження або повна відсутність слухового сприймання робить майже неможливим або значно ускладнює доступ до вербальної інформації, що, у свою чергу, веде до затримки мовленнєвого розвитку та має вторинний вплив на загальний психічний розвиток дитини [2, с.73].

Українські дослідники дають наголос на те, що порушення слуху впливає на рівень спотвореності й спосіб сприймання усного мовлення оточуючих людей, що є зразком для наслідування у дітей. Про це казали такі науковці, як О. Савченко, К. Луцько, Б. Мороз, М. Шеремет. Процес формування вимови досліджували О. Дробот, О. Савченко, К. Луцько, О. Федоренко. Самостійне оволодіння дітьми з

порушеннями слуху усним мовленням обов'язково супроводжується спотворенням звукофонемного складу слів через те, що діти з такими порушеннями погано розрізняють на слух розмовне мовлення, особливо при відстані від 2-3 метрів. Через те, що у дітей з порушеннями слуху є нерозвиненість фонематичного слуху наслідком цього будуть і аграматицми вже в письмовому мовленні.

Це питання досліджували такі науковці, як А. Гольдберг, Н. Засенко, Е. Пуцин, Л. Ступникова, Г. Чефранова. Порушення усного мовлення є вторинним, але воно негативно буде впливати на якість розвитку пізнавальної діяльності, формування особистісної сфери дитини з порушеннями слуху.

У дошкільному віці слух є провідною функцією для формування мовлення, яке є, в свою чергу, основою для комунікації дитини, її соціалізації та пізнавальної діяльності. У дітей з порушенням слуху спостерігається загальмоване або частково деформоване засвоєння звуковимови. Це стосується як фонетико-фонематичної сторони мовлення, граматичної структури та словникового запасу.

У дітей з глибокою втратою слуху, які не отримали своєчасної сурдопедагогічної допомоги, може повністю бути відсутнім мовлення або бути схожим на лепет або дуже нерозбірливим. Одним з найбільш суттєвих наслідків позбавлення слуху у дитини дошкільного віку є обмеження в доступі до мовленнєвого середовища. По цій причині у дітей суттєво знижена активність мовлення, стиснене коло понять, затримане оволодіння граматичною будовою мови.

Через це у дітей значно знижена мовленнєва активність, звужене коло понять, сповільнене оволодіння граматичною будовою мови. Найбільш помітно ці прояви спостерігаються у дітей із тяжкими формами порушення слуху, оскільки без спеціального педагогічного втручання спонтанне формування мовлення в них практично не відбувається.

Психічний розвиток дітей дошкільного віку, які мають порушення слуху відзначається як своєрідністю, так і відмінностями в темпах формування психічних процесів. Наприклад, у таких дітей дуже часто спостерігаються труднощі у розвитку сприймання, пам'яті, уваги, мислення. Але, в той же час, візуально-моторні функції, зокрема зорове сприймання, часто є краще розвиненими в порівнянні з дітьми такого ж віку, але зі збереженим слухом, що пояснюється компенсаторними механізмами [3, с. 62].

Особливості розвитку емоційно-вольової сфери дітей дошкільного віку із порушеннями слуху завжди залежить від індивідуального досвіду дитини з порушенням, її сімейного оточення та умов виховання такої дитини. Ускладнена комунікація, обмежений мовленнєвий обмін та соціальна ізоляція можуть привести до формування у дитини замкнутості, тривожності або емоційної нестабільності. Разом з тим, своєчасне та цілеспрямоване психолого-педагогічне втручання, буде сприяти розвитку позитивної тенденції до емоційно-вольової сфери та формуванню базових соціальних навичок.

Дуже важливими питанням у сучасному світі є навчання дітей слухопротезованих. Тобто, використання слухових апаратів або проведення кохлеарної імплантації. Питанням навчання дітей з кохлеарними імплантами займається така науковець як Г.С. Тарасенко. Вона займалась проблемами з навчання проімплантованих дітей та вивчала особливості формування зв'язного мовлення [1 с. 123].

Акцентуємо на тому, що при своєчасній кохлеарній імплантації, потужній роботі батьків та спеціалістів, таких як сурдопедагоги та логопеди можна вивести дитину з глибоким порушенням слуху на рівень звичайної чуючої дитини. Все це можливо, звісно, при умові відсутності у дитини супутніх захворювань.

Формування мовлення у дітей з порушеннями слуху має свої специфічні закономірності, що обумовлюють не-

обхідність застосування спеціальних корекційно-педагогічних підходів. Основними принципами такої роботи є: індивідуалізація навчального процесу з урахуванням ступеня порушення слуху; компенсація порушених функцій через активізацію зорового та тактильного сприймання; формування залишкового слуху з використанням технічних засобів (слухові апарати, кохлеарні імпланти); поєднання усного мовлення з альтернативними формами комунікації (жестова мова, дактиль, піктограми); використання повторення, наочності, ігрових методів у процесі навчання.

Метою нашого експериментального дослідження було дослідити особливості мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з вадами слуху та апробувати ефективні логопедичні методики для стимулювання мовленнєвої активності в умовах закладу дошкільної освіти комбінованого типу. Базою дослідження був обраний Одеський заклад дошкільної освіти «Ясла – садок» №228 комбінованого типу Одеської міської ради. Дітей з порушеннями слуху не так багато у закладі дошкільної освіти, але вони є в логопедичних групах. Тому у експерименті взяли участь 20 дітей двох логопедичних груп, серед яких 6 дітей з порушеннями слуху різного ступеню.

На констатувальному етапі було виявлено основні мовленнєві труднощі у дітей, серед яких: обмежений лексичний запас, порушення у звуковимові, складнощі з граматичною побудовою висловлювань та низький рівень комунікативної активності. Отримані дані підтвердили актуальність проблеми та необхідність впровадження цілеспрямованої корекційно-розвивальної роботи.

Формувальний етап передбачав реалізацію спеціальної методики, що включала індивідуальні та групові заняття для розвитку мовлення, логопедичні ігри, вправи на розвиток здатності до розпізнавання і розрізнення звуків (фонематичного слуху), артикуляційної моторики, а також навичок побудови граматичних конструкцій. Значна увага

приділялася створенню емоційно комфортного середовища й активному залученню дітей до мовленнєвої взаємодії.

При проведенні занять використовувались різноманітні методики, прийоми, техніки навчання. Дітям сподобалось складати різні речення, складати описи, спираючись на картинки, складати різні розповіді та оповідання за мнемо таблицями. Дітям стало легше висловлювати свої думки, відповідати на запитання дорослих повними реченнями.

Завдяки тому, що після занять надавались різні домашні завдання, вдалось приєднати батьків до корекційної роботи. Батькам була пояснена важливість сумісної корекційної роботи, важливість взаємодії батьків, логопеда та вихователів.

Розвиток мовленнєвого дихання дуже важливий для дітей з порушеннями слуху, так як з їх нозологією є дуже часто гугнявість, невиразність мовлення, нерівномірність. Тому саме для них є дуже важливим кожне заняття починати саме з дихальних вправ. Також ці вправи були корисними для використання з дітьми, які мають труднощі з формулюванням власної думки, затримку мовленнєвого розвитку різного рівню, сором'язливі або мовчазні.

Після проведення педагогічного експерименту були отримані такі дані: з низьким рівнем показників в експериментальній групі 20% (у кількості 2 дітей) та в контрольній групі 20% (у кількості 2 дітей). З достатнім рівнем показників 40% (у кількості 4 дітей) та 50% (у кількості 5 дітей). З високим рівнем показників в експериментальній групі 40% (у кількості 4 дітей) та в контрольній групі 30% (у кількості 3 дітей).

У результаті проведеної системи методичної та логопедичної роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями, в тому числі з порушеннями слуху зросла кількість дітей, які почали більше користуватися власним мовленням, розширили свій активний словник, почали слідкувати за граматичною стороною мовлення, тобто правильні закінчення,

узгодження іменників з прикметниками, почали вільніше відповідати на запитання повними реченнями. Діти з порушеннями слуху уважніше стали слухати запитання, чіткіше промовляти звуки, менше спотворювати, замінювати та пропускати звуки рідної мови.

Результати дослідження підтвердили ефективність запропонованих педагогічних методів і вправ, які спрямовані на стимулювання мовленнєвої активності, розвиток слухового сприймання, збільшення словникового запасу і формування граматичної правильності висловлювань.

Отже, розвиток мовлення у дітей з порушеннями є реальним і результативним за умови ранньої діагностики, індивідуального підходу, комплексної логопедичної підтримки та тісної взаємодії з батьками і педагогами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дегтяренко Т. П. Нейрологопедичний підхід у діагностиці та корекції тяжких порушень мовлення у дітей дошкільного віку. *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2020. № 1. С. 32 – 34.

2. Заплатна С. М. Особливості логопедичної роботи з формування складової структури слів у дітей із загальним недорозвиненням мовлення. *Актуальні проблеми сучасної логопедії* : матеріали конференції. Київ : РВЦ КПДЮ, 2021. С. 39 – 45.

3. Ільяна В. М. Особливості образного мовлення в дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ. *Дефектологія. Особлива дитина : навчання та виховання*. 2020. №3. С. 27 – 31.

4. Іфтода О. М. Адаптаційні можливості дитячого організму при формуванні приглухуватості та глухоти залежно від віку та порушення слуху : дис. ...канд. мед. наук : Чернівці, 2020.

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5

6 листопада 2025 року

Виготовлено з готового оригінал-макету
Технічне редагування матеріалів збірника – О.І. Кисельова.

Підписано до друку 03.11.2025 р. Папір офсетний. Формат 60×90/16.
Гарнітура «Times New Roman». Ум.-друк. арк. 16,3.
Тираж 300 прим. Зам. № 37.

Видавництво ТОВ «Лерадрук»
Свідоцтво ДК № 2645 від 11.10.2006 р.
м. Роздільна, вул. Європейська, 44.
E-mail: leradruk@gmail.com